

МЕХАНИКА НА ПРОЦЕСА НА РОТАЦИОННО РЯЗАНЕ

Ангел ЛЕНГЕРОВ   Мирослав МАРИНЧЕВ

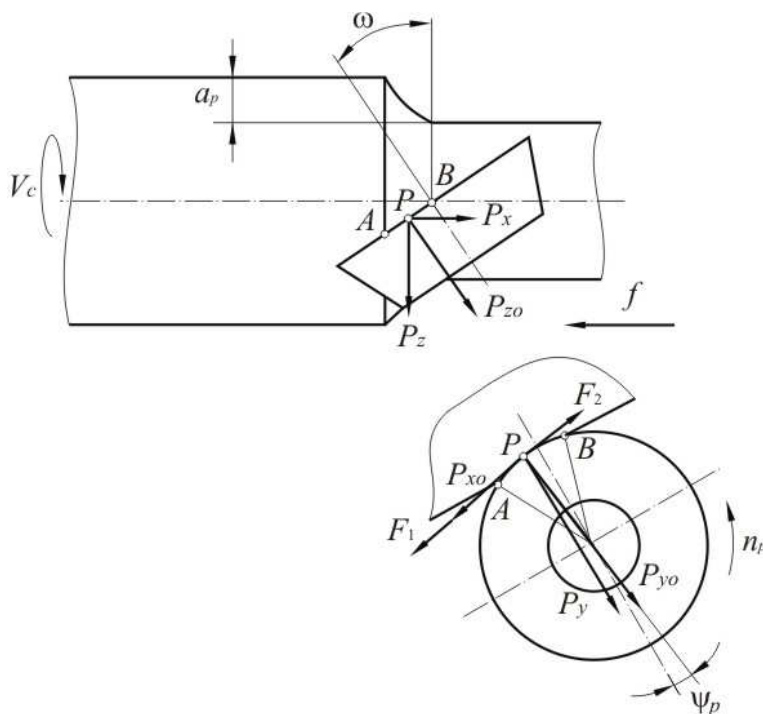
Технически университет София, филиал Пловдив
ул. «Цанко Дюстабанов» 25, 4000 Пловдив, БЪЛГАРИЯ

В статията е разгледана механиката на процеса на рязане с инструменти с въртливо движение на режещия ръб. Установена е зависимост на влияние на ъгъла на установяване върху средния коефициент на триене при струговане със самовъртящ се ротационен нож

Ключови думи: ротационно рязане, механика, процес, струговане

Наличието на въртливо движение на режещия ръб в процеса на обработка при ротационно рязане води до изменение на динамическите показатели на процеса, т.е. до изменение на направлението и величината на силата на рязане.

За установяване на всички сили действащи на работната повърхност на ротационен нож ще разгледаме схема на рязане, показана на фиг.1

Фиг.1. Схема на действие на силите при самовъртящ се ротационен нож

При ротационно рязане съществуват допирателни сили на триене към работните повърхнини на инструмента с противоположно

направление на скоростта на въртене – точка P , която се явява условие за равномерността на въртене. Доколкото предната и задната

повърхнината на ножа имат контакт със заготовката и стружката в рамките на някаква площ, то може да се говори за две области на тази площ с разни направления на силата на триене, разделени с полюсна линия $P - P$.

От фиг. 1 определяме:

$$\begin{aligned} P_{X0} &= (P_Z \sin \omega - P_X \cos \omega) \cos \psi_P + P_Y \sin \psi_P; \\ P_{Y0} &= P_Y \cos \psi_P - (P_Z \sin \omega + P_X \cos \omega) \sin \psi_P; \\ P_{Z0} &= P_X \sin \omega + P_Z \cos \omega \end{aligned} \quad (1)$$

където: $\psi_P = \frac{1}{2} \psi_K$; P_{X0}, P_{Y0}, P_{Z0} -

съответстващите сили на рязане насочени съответно допирателно към режещия ръб, радиално към центъра на режещия елемент и надолу по оста на ножа;

ψ_K - ъгъла на контакта на режещия ръб на ножа със заготовката;

P - точка на прилагане на силата на рязане.

От кинетостатическото уравнение на въртене на ножа имаме:

$$P_{X0} = F_1 - F_2 = F_{TRP.O}, \quad (2)$$

където F_1 и F_2 са сили на триене на повърхността на режещия елемент на ротационния нож.

$F_{TRP.O}$ - сила на триене в опората на оста на ножа, приведена към режещия ръб.

Предполагаме, че на нас са ни известни P_{X0} , P_{Y0} и P_{Z0} . Тогава съставляващите сили на рязане в координатната система на детайла са равни:

$$\begin{aligned} P_X &= P_{Y0} \cos \omega \sin \psi_P + P_{Z0} \sin \omega - (F_1 - F_2) \cos \omega \cos \psi_P \\ P_Y &= P_{Y0} \cos \psi_P + (F_1 - F_2) \sin \psi_P \\ P_Z &= P_{Z0} \cos \omega - P_{Y0} \sin \psi_P \sin \omega + (F_1 - F_2) \cos \psi_P \sin \omega \end{aligned} \quad (3)$$

От анализа на зависимостите (3) стигаме до извода, че измерването на съставляващите

на силите на рязане с динамометър не ни дава възможност да определим силите действащи на повърхността на режещия елемент на ножа. При динамометричното измерване определяме разликата на силите ($F_1 - F_2$), а не самите сили F_1 и F_2 .

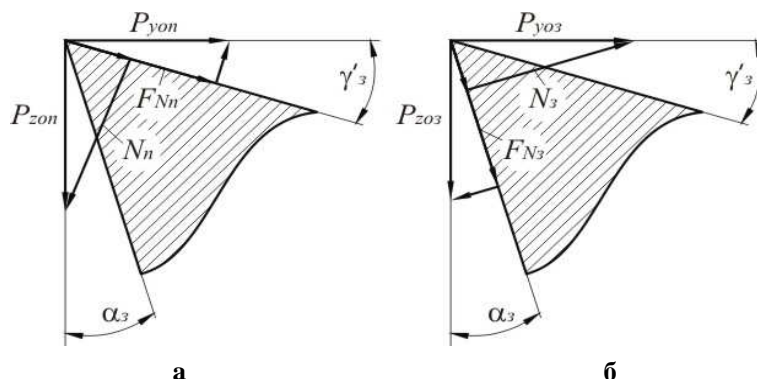
Разликата на силите F_1 и F_2 представлява приведената към режещия ръб сила на триене в опората на ротационния нож $F_{TRP.O}$. Големината на силата на триене в опората на ротационния нож не трябва да се отчита при определянето на средния коефициент на триене, което е правено от много изследователи. Сумарната стойност на силата ($F_1 + F_2$) може да се определи, ако се върти ножа принудително със скорост $V_p = V \sin \lambda_A$ или $V_p = V \sin \lambda_B$, където λ_A и λ_B са ъгли на наклона на режещия ръб в крайните точки на контакта със заготовката. Тогава е необходимо да се съблюдава условието $P_{X0} = F_1 + F_2$. Силите F_1 и F_2 могат още да се определят по косвен начин, приравнявайки ги към силата P_{XOH} на невъртящ се нож и решавайки системата уравнения:

$$\begin{cases} P_{XOH} = F_1 + F_2 \\ P_{X0} = F_1 - F_2 \end{cases} \quad (4)$$

където P_{XOH} е допирателна сила с направление надолу на режещият ръб за невъртяща се режеща пластина.

Системата (4) може да бъде използвана за определяне на силите F_1 и F_2 както за предната, така и за задната работна повърхнина на ножа.

За определяне на нормалните и допирателните сили на работните повърхнини на режещата пластина на ножа е приложена методика с използване на стоп-подаване, по която съставляващите сили на задната повърхнина са определени за един оборот на заготовката след включване на подаването (фиг.2), а след това са изчислени по зависимостите (1), (4) и формулата:

Фиг.2. Схема на действие на силите на предната (а) и задната (б) повърхнина на самовъртящ се ротационен нож

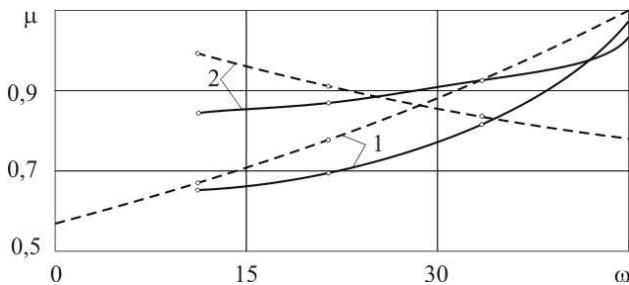
-за предната повърхнина:

$$\begin{aligned} N_{II} &= P_{ZOII} \cos \gamma'_3 - P_{YOII} \sin \gamma'_3; \\ F_{NII} &= P_{ZOII} \sin \gamma'_3 + P_{YOII} \cos \gamma'_3; \\ F_{TII} &= P_{XOII}; \\ F_{II} &= \sqrt{F_{NII}^2 + F_{TII}^2}; \\ f_{II} &= F_{II} / N_{II} \end{aligned} \quad (5)$$

-за задната повърхнина:

$$\begin{aligned} N_3 &= P_{ZO3} \cos \alpha_3 - P_{YO3} \sin \alpha_3; \\ F_{N3} &= P_{ZO3} \sin \alpha_3 + P_{YO3} \cos \alpha_3; \\ F_{T3} &= P_{XO3}; \\ F_3 &= \sqrt{F_{N3}^2 + F_{T3}^2}; \\ f_3 &= F_3 / N_3 \end{aligned} \quad (7)$$

От направените експериментални изследвания при струговане на детайли от стомана марка 45, скорост $V=3,1 \text{ m/s}$, дълбочина $a_p=0,4 \text{ mm}$ и подаване $f=0,4 \text{ mm/об.}$ е установено, че коефициентът на триене на предната повърхнина за ножове със самовъртяща се режеща пластина е $5 \div 15 \%$ по-малък от този с невъртяща се пластина. Коефициентът на триене на задната повърхнина за ножове с невъртяща се режеща пластина при $\omega > 28^\circ$ е по-малък от този със самовъртяща се режеща пластина (фиг.3).

Фиг.3. Зависимост на влиянието на ъгъла на установяване на самовъртящ се ротационен нож на средния коефициент на триене на предната (1) и задната (2) повърхнини;
 ————— ротационен;
 - - - - - невъртяща се режеща пластина

Заклучение: Така оптимизацията на процеса на рязане на ротационни ножове е необходимо да се извършва с отчитане на сумата на силите F_1 и F_2 , която превъзхожда два – три пъти измерваната с динамометър сила P_{X0} , равна на приведената към режещия ръб сила на триене в опората на ножа F_{mro} (табл. 1).

Таблица 1. Стойности на допирателните към режещият ръб сили на триене, действащи върху предната повърхнина на самовъртящ се ротационен нож ($f=0,4 \text{ mm/об.}$; $a_p=0,4 \text{ mm}$ $V=3,1 \text{ m/s}$; материал на заготовката - стомана 45)

ω°	11	22	33	44
F_1, H	17,8	64,2	120,8	122,7
F_2, H	9,5	31,3	26,5	35,6
F_b, H	27,3	95,5	147,3	158,3
P_{x0}, H	8,3	32,9	94,3	87,2

Отсъствието в реалния процес на сила F_2 довежда до вибрации, нестабилност на процеса на рязане последвали от нарушенията на кинестатическото равновесие на въртене на режещия елемент на ножа. Това настъпва тогава, когато силата на триене в опорите на ножа превъзхожда силата на триене F_1 и полюса P се намира вън от зоната AB на контакта на режещият ръб на инструмента със заготовката (фиг.1).

Следователно, както за предната, така и за задната повърхнина на ножа от гладна точка на намаляване на силата на триене е необходимо да се стремим към минимални установъчни ъгли ω ($\omega \leq 28^\circ$)

ЛИТЕРАТУРА:

Вачев А. А. Рязане на материалите. Част 1 и Част 2. ТУ – Пловдив, 2000.
 Шагуров Г. Ф. , В. Н. Подураев. Способ определения сил на задней поверхности резца и упругой деформации материала при его обработке. А.с. 1207632 СССР, МКИ В 23 В1/100. Бюл. 4, 1986.

ROTARY CUTTING PROCESS MECHANISM

Lengerov, Marinchev

Summary. The rotary cutting edge lathe tools cutting process mechanism is dealt with in the paper. The dependency of self-rotation rotary cutting blade lathe work average friction coefficient upon the cutting angle impact is found to exist

Key words: rotary cutting, mechanism, process, lathe work